List 32. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. avgusta 1900.

Politični oddelek.

Šuklje o položaju.

Najdalekovidnejši in tudi najmodrejši vseh sedanjih slovenskih državnih poslancev, dvorni svetnik Šuklje, je imel minolo soboto v Novem mestu shod, na katerem je govoril o splošnem položaju v obče in o političnih razmerah v naši deželi posebej. S tem zadnjim oddelkom Šukljejevega govora se bomo še bavili. Ako tega ne storimo že danes, je vzrok ta, da hočemo najprej slišati oficijelni glasili obeh slovanskih strank na Kranjskem.

Kar je Šuklje govoril o splošnem notranjepolitičnem položaju, s tem se popolnoma strinjamo. Šuklje je ta položaj tako duhovito pojasnil, kakor doslej še nobeden drug slovenski državni poslanec. Podal je izborno sliko tega položaja in narisal pota, po katerih bo morala slovenska državnozborska delegacija hoditi, ako hoče služiti narodu.

Ta del Šukljejevega govora se nam zdi, da je najvažnejša enuncijacija, kar smo jih v zadnjih letih slišali od naših državnih poslancev in zategadelj podajamo v naslednjem najvažnejše odstavke tega poročila o položaju.

Šuklje je govoril tako-le: Splošni notranji položaj v Avstriji je najboljše karakterizovan z besedo — obstrukcija. Pred petimi leti skoraj še vedeli nismo, kaj je obstrukcija, sedaj pa razsaja že od l. 1897. ta pošast ter je napravila nepopisno škodo. Obstrukcija je onemogočila tvorno silo zakonodajstva, izpraznila državne blagajne, spravila v skrajni nered avstrijsko upravo ter vsekala skeleče rane našemu narodnemu gospodarstvu. Moderna država brez zakonodajstva ne more obstajati. Zakonodajalni aparat ne sme počivati, kajti družbene in gospodarske razmere se spreminjajo vedno, zato pa treba novih zakonov. Mi pa že štiri leta nismo sklenili niti jednega novega zakona. Še hujše je z narodnim gospodarstvom in z deželnimi financami. Največji konsument in najvažnejši kupec je država sama. V pospeševanje narodnega blagostanja pa rabi vlada investicij, toda od l. 1897. se še ni odobril noben proračun. Tako pa se je morala vlada lotiti blagajniških preostankov in danes vlada v državnih blagajnah suša. Naše uredništvo je zbegano, ugled parlamenta pa je vsled obstrukcije padel tako globoko, da veljamo v svetovni politiki manj kot Italijani. Zato pa pravim, da je obstrukcija za državo velika nesreča. Če bi tolkla in bila toča ves mesec in vsak dan po 24 ur, bi škoda v državi ne bila tako velika kakor je sedaj.

Prizadeti smo prav zelo tudi Kranjci. Za nas so se vlade vedno premalo brigale, zato pa ljudstvo beži preko morja v daljne dežele. Körberjeva vlada pa je venderle predložila parlamentu zakon glede nove zveze z Dunajem in s Trstom preko Bohinja in Gorice. Ta železnica bo pomagala dvigati bogastvo naše dežele, ki leži v vodnih silah. Miza je pogrnjena, a sesti ne morejo za njo radi obstrukcije.

Tri leta so obstruirali Nemci, sedaj obstruirajo Čehi. A ko nam reči, da je bila nemška obstrukcija neutemeljena, izvirajoča iz jalovih razlogov, tega o češki obstrukciji reči ne morem in ne smem. Jezikovne naredbe so bile Nemcem itak le pretveza za obstrukcijo. Vender morem reči, da bi bil lahko Badeni postopal drugače. Padel je le vsled strahu dvornih krogov pred pouličnimi nemiri. Gautsch je nato prenaredil naredbe v nemškem smislu in obdržal le določbo, da mora biti v čisto čeških okrajih uradni jezik češki, a Nemci še niso bili zadovoljni, dokler niso zmagali na celi črti. Prišel je Clary, mož brez sledu državne modrosti, ki se ni menil za glas češkega naroda, in ki je vrhu vsega razžalil Čehe še z zloglasno Kindingerjevo naredbo. Körber je predložil troje jezikovnih načrtov, ki niso sprejemljivi. Čehi so jih odklonili, in če bi bil jaz Čeh, bi jih tudi. Ugovarjajo jim pa tudi Nemci, zlasti na Moravskem, a to je gol humbug, kajti istina je, da so ti jezikovni

načrti v nemškem interesu, zlasti še na Moravskem. Čehi so začeli torej proti tem vladnim predlogam obstrukcijo, najprej tehnično, končno pa hrupno. Zasedanje pa se je moralo zaključiti.

Dasi imamo Slovenci škodo od češke obstrukcije, smo Čehe vender podpirali v njih boju. Dal Bog, da se Slovenci nikdar ne ločijo od Čehov. Morda bi se nam taka ločitev celo drago poplačala, toda koncesije bi bile samo efemerne vrednosti, od danes do jutri. Te koncesije nam izvijejo takoj zopet iz rok, ko bi bili poraženi Čehi. Zato pa je za Slovence najbolje, da goje do Čehov vedno lojalnost, ki temelji na krvnem sorodstvu, v skupnih nasprotnikih. Nisem vročekrven radikalec in vedno sem skušal ohraniti z Nemci dobre odnošaje, a reči moram, da je sedanja nemška pohlepnost nečuvena. Nemci kar nočejo razumeti, da smo Slovani iz istega testa kot oni. Naš boj za jednakopravnost proglašajo za napad na svojo posest, in če se potezamo za narodne šole, kriče: „Zadaviti nas hočejo! Kradejo nam posest!“ Zato pa Slovencem ne kaže zapustiti Čehe. Nemška pohlepnost je namreč nenasitna. Ko se jim izpolni želja, že prihajajo z drugo. Kriza je torej tu, država je skrajno bolna. Seveda se oglašajo zategadelj poklicani in nepoklicani zdravniki. Reči pa moram, da se mi zde vsa njih zdravila nič vredna.

Poslanec Steinwender je priporočal, naj bi se razpustil državni zbor, in se vršile nove volitve. Toda potem bi došlo z desnice in z levice še več radikalnejših elementov v parlament, in sprava bi bila še bolj oteškočena. Nekateri mislijo, da bi nas rešila splošna, jednaka, direktna volilna pravica. Za to sredstvo se navdušujejo zlasti socialni demokrati in celo slovenska sila konservativni poslanci. Oslepili so jih namreč vspehi l. 1897., ko je poslala V. kurija same duhovnike. A jaz se s tem sredstvom vender le ne strinjam. Res, da dandanes služi vsak doraslec državi, in da se državno premoženje opira največ na indirektni davek, da zato ne gre nikogar izključevati od volilne pravice. A ta pravica ne more biti razdeljena na jednake deleže. Saj je jasno, da imajo volilci nejednako zanimanje in važnost za državo, ter da ni staviti na isto stopinjo svetovno uglednega vseučiliškega profesorja in pouličnega pometača. Sicer nas pa tudi uči zgodovina, da posledice take splošne, jednake in direktne volilne pravice niso najboljše. Ako imajo že na prosvetljenem Francozkem tako spriden, gnil, korumpiran parlament, česa se moremo nadejati šele pri nas!

Poslanec Ebenhoch je svetoval, naj se oktroira nov državnozborski opravilnik in jezikovni zakon. To sredstvo je tako radikalno, da se vlada nanje ne more ozirati. Opravilnik je res neraben, in mogoče ga je spremeniti tako, da se onemogoči tehnična in silovita obstrukcija — če obstruira peščica poslancev. Če pa ni hotel obstruirati večji oddelek zbornice, na pr. Čehi, bi se opravilnikova vrednost takoj razkadila v nič. Jezikovni zakon pa je vlada že itak umaknila, ko je sprevidela, da ga vsa zbornica odklanja.

Liberalni tirolski poslanec dr. Grabmayer se je poganjal za to, da se s § 14. oktroira nemški posredovalni jezik absolutno nesprejemljiv. Slovesno pa protestiram, da bi se oktroiral nemški posredovalni jezik. Kot državni uradnik in načelnik samostojnega urada sam čutim težave, ki vzraščajo iz mnogojezičnega poslovanja. Vender pa rečem: Dokler bode kaj Slovencev, ne bomo nikdar dovolili, da bi se dala nemščini prednost, ali da bi se vpeljala kot državni jezik! Ustava nam določa enakopravnost vseh jezikov. Vsak urad je na to ustavo prisegel. A če že sedaj ti uradi pri vsaki priliki prezirajo ustavo zajamčene slovenske pravice, kaj se bi godilo šele potem, če bi se sprejel Grabmayerjev predlog, ter bi se dalo z njim vsakemu uradniku sredstvo, da zatira jezikovne pravice nenemških narodov! Tako torej odklanjamo tudi tega liberalnega tirolskega zdravnika.

Kako pa je po mojem mnenju pomagati Avstriji iz grde zagate? — V to svrho treba jasnega programa, energično razsodne vlade, in dobro organizovane stalne parlamentarne večine. Priznavam: lahko rečeno, a sila težko storjeno.

Jasen program, t. j. vedeti moramo, kam plovemo? V nas ni bolen samo parlament, temveč bolna je ustava naša. Dandanes je razdrta in ohromela ona ista ustava, katera je bila sklenjena l. 1867. od naših političnih nasprotnikov direktno proti nam, in glejte čudo! — iste stranke so jo zlomile, dasi so jo svoj čas ustvarile sebično za se. Zato pa se stanovito pomirjenje našega cesarstva more doseči le potom ustavne premembe. Centralistični ustroj — ta vzor naših starih birokratov — ne ugaja Avstriji, ker ni primeren ne zgodovinskemu razvoju, niti različnosti dejanskih gospodarskih in kulturnih razmer. Državni zbor je preobložen s tvarino, zato je ne more zmagati. Potem pa, mari nesmisel kovati postave za dežele na pr. za Galicijo ali Bukovino — v katerih večina poslancev ni bila. Preustrojiti je tedaj ustavo — ne v federalističnem smislu tako, da se bo centralnemu parlamentu baviti z onimi zadevami, ki so v istini skupne vsej monarhiji, druge stvari pa je odstopiti dež. zborom.

Ali ugovarjalo se mi bo: z razširjenjem dež. avtonomije podaviš slovenske manjšine v mešovitih deželah. Saj jih že sedaj mrcvarijo deželnozborske večine v Gradcu in Celovcu, v Trstu, Gorici in Kopru, kaj pa bo potem, če se področje deželnim zborom še pomnoži in razširi?

Toda ta argument ne odločuje. Pred vsem ni pozabiti, da pripada slovenska delegacija že dolgih 20 let oni večini, ki se je naslanjala v svojem programu na dve glavni točki: narodno jednakopravnost in deželno avtonomijo. Večkrat, žalibog brezuspešno, sem že zahteval od svojih ožjih tovarišev, naj bi vender enkrat korenito preštudirali preporno to vprašanje ter rešili ga dogovorno z rojenimi avtonomisti, Čehi in Poljaki. Slovenci moramo formulirati precizne pogoje in uvete, pod katerimi smo pripravljeni tudi mi sodelovati pri avtonomnem preustroju državne ustave. Avtonomija deželna namreč ni več škodljiva za našo narodnost, kakor hitro se potem

državnega zakona zagotove narodne pravice manjšinam v mešovitih deželah. Tedaj zakon v varstvo in obrambo narodnih manjšin, jasen zakon, nobenih splošnih fraz, nego konkretna določila, kake pravice je prisojati manjšinam in katerim javnim organom, na podstavi narodne avtonomije, bodi izročeno varstvo teh pravic. V podrobnosti se ne spuščam, a preverjen sem, da bi osnova samostojnega šolskega sveta, samostojnega deželnega kulturnega sveta, ustanoviti narodni kurij v deželnem zboru in deželnem odboru itd. v primerno preosnovo cesarskih uradov omogočila na pr. tudi štajerskim Slovencem, da bi se končno tudi sprijaznili z razširjenjem deželne samouprave.

Istotako bi se dalo urediti finančno vprašanje, namreč težavno razmerje med aktivnimi in pasivnimi deželami.

Tako sem zavzet za to globoko segajočo državno preosnovo, da se niti pred to mislijo ne ustrašim, uveljaviti jo potem s § 14. Opuščam pa to misel le iz jednega razloga. Za tako operacijo treba izvrstnega operaterja. Takih operaterjev v Avstriji, žal nimamo.

S tem pa ni izključeno, da bi se ne dala na podlagi takega programa ustanoviti stalna državnozborska večina. Sedaj ni nobene večine več, stara je razbita, „Arbeitsmajorität“ osnovana proti Čehom, se je sama zrušila tekom 24 ur. Levica sploh ni več v stanu, niti s pomočjo nove koalicije ne, ustvariti trajno večino, niti tedaj ne, če se ji pridružijo Poljaki in nemški konservativci. V opoziciji so še držali skupaj levičarji, a le za silo, a izročite jim vlado, in takoj si bodo v laseh. Demoralizovani parlament se zbudi k delu le tedaj, če se iznova združijo stranke stare večine. Temelj za to smo položili že jugoslovanski poslanci, združivši se s češkim veleposestvom in Treuinfelsovo skupino. Ako si Čehi, ki so poleg velike darovitosti dokazali mnogokrat državniško zmernost in previdnost, ne bodo dali vezati rok po kvarnem radikalizmu, ako do jeseni počakajo s svojimi ukrepi ter se pri njih vsaj nekoliko ozirajo na težavno stališče jugoslovanskih prijateljev, hkratu pa tudi na nujne potrebe avstrijske države, potem sem uverjen, da se zopet zveriži stara desnica, toda očiščena prejšnjih nedostatkov, prešinjena z novo življensko energijo.

Toda gola restitucija stare večine še nikakor ne pomiri razdejane države. Težiti bo za tem, da se ta večina pomnoži z zmernimi elementi iz levice. Poštena poravnava je Slovanom možna z vsemi onimi nemškimi strankami, ki stoje res še na avstrijskem programu, katere ne škilijo preko črnožoltih mejnikov in so pogumni dovolj, da svojega avstrijskega rodoljubja ne vržejo pod mizo, kakor hitro kdo izmed kričave jate nemških nacionalcev — na pr. Schönerer in Wolf — vzdigne svoj glas.

A kakšno je razmerje med nami in s sedanjim ministrstvom?

Körberjeva vlada ima nekaj prav odličnih članov v svoji sredi, katerim ni odrekati niti strokovne sposobnosti niti državniškega pogleda. Körber sam je mož, poln dobre volje, izkušen in neumorno delaven uradnik, ki Slovanom nikakor ni protiven. Navzlic temu se bojim, da nas s svojo popustljivostjo nasproti neopravičenim italijanskim in nemškim zahtevam ne prisili v hudo opozicijo.

Ne pripadam k onim vročekrvnim in kratkovidnim politikom, ki bi najrajši takoj začeli napad na vlado, če se v naših političnih okrajih imenuje adjunktom ali notarjem kak naš nasprotnik. Vem namreč, da imajo ministrstva večkrat vezane roke. Iz premnogih žalostnih skušenj vem tudi, da je celo nečuvena breztaktnost nekaterih slovenskih poslancev naravnost onemogočila vladi, ugoditi nam. Ali vzlic temu je imenovanje državnega nadpravnika v Gradcu direktna žalitev, direktna provokacija slovenske narodnosti. Zahtevali smo le to, da bodi imenovanec uradnik, ki je slovenščine zmožen. Toda imenoval se je mož, ki je slovenščine do cela nezmožen, zato pa za svojo nalogo nesposoben. To je tako neosnovano preziranje naših prirojenih in ustavnih pravic, da mora iz tega nastati najnevarnejši prejudic za razmerje med slovensko delegacijo in vlado. Želim, da se varam, a dozdeva se mi, da nam bo boj proti Körberju vsiljen.

Občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda.

V sredo, dne 1. avgusta vršila se je v prijazni Radovljici letošnja velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

O glavnem zborovanju, ki je najvažnejši del cele te narodne slavnosti, ki se vrši vsako leto, kadar zboruje Ciril-Metodova družba, posnamemo naslednje občno zanimive podatke:

Prvomestnik monsignor Tomo Zupan je otvoril shod, spominjajoč se stoletnice najslavnejšega slovenskega pedagoga A. Slomška, ki si je pridobil — hodeč za cilji sv. Cirila in Metoda — za slovensko šolstvo nevenljivih zaslug.

Iz obširnega njegovega poročila tajnika, župnika Fr. Žlogarja posnamemo, da bi ogromne svote, ki jih žrtvuje slovensko občinstvo za Ciril-Metodovo družbo bile nepotrebne in bi se obrnile za druge kulturne namene, ako bi država dala našemu narodu slovenskih šol. Število podružnic se je pomnožilo še z jedno z zaporedno št. 141: Tržič in okolici. Žal, da blizu $^1/_3$ podružnic spi in ne da več znamenja življenja. Narodno delovanje se tu in tam prepušča le posameznim starejšim osebam, mlajše živahnejše pa ne stopajo na plan. Pokroviteljev je prirastlo 13. Litija in Šmartno je vplačalo doslej že 22 pokroviteljnin, in ju ne prekosi v tem noben slovenski kraj. Vseh pokroviteljev je 273. Do konca julija je bilo podružnic: 28 moških, 33 ženskih in 80 mešanih, skupaj 141 s približno 12.000 člani. Te podružnice so množile društveno premoženje z veselicami, shodi, občnimi zbori in dr. Osobito važni so podružnični shodi na Koroškem. Družbini šolski zavodi so ti-le: Otroški vrtec v Celju (51 otrok pod šolskimi sestrami), Otroški vrtec v Mari-

boru (59 otrok pod šolskimi sestrami), Slovenska štirirazredna deška ljudska šola pri sv. Jakobu v Trstu (255 dečkov — vodja gosp. V. Krek), Slovenska štirirazredna dekliška ljudska šola pri sv. Jakobu v Trstu (228 deklic — poučujejo šolske sestre), Otroški vrtec v Rojanu (73 otrok), Otroški vrtec na Greti (68 otrok), Otroški vrtec v Pevni pri Gorici (43 otrok), Trirazredna slovenska mešana ljudska šola v Št. Rupertu pri Velikovcu (otrok 160 — voditelj šole kanonik-župnik Fr. Treiber — učiteljice šolske sestre), ki ima tudi internat (20 deklic). Družba podpira tudi zavode, ki jih oskrbuje „Šolski Dom“ v Gorici: Otroški vrtec v Podgori z 74 otroci, Drugi otroški vrtec v Podgori z 48 otroci, Otroški vrtec v ulici sv. Klare v Gorici s 66 otroci, Otroški vrtec v ulici Bazzelini v Gorici s 63 otroci, Otroški vrtec Pod Kostanjevico z 79 otroci, Otroški vrtec v Devinu s 23 otroci, Slovenska ljudska šola v Gorici z enajstimi razredi in — 570 otroci. Poleg teh pa si je „Šolski Dom“ oskrbel posebne kurze za umetno vezenje, belo šivanje, krojno risanje, šivanje oblek, stenografski tečaj za moške in ženske in tečaj za deklamatoriko in lepo vedenje ter podpira tudi deško obrtnonadaljevalno šolo s 3 razredi in 95 učenci. S pomočjo naše družbe so se osnovala zasebna zabavišča, tako privatni otroški vrtec gospe Antonije Germekove pri sv. Ivanu v Trstu s 45 otroci, privatni otroški vrtec gospice Dragice Gregoričeve v Škednju z 52 otroci in privatni otroški vrtec gospice Antonije Čargove v Rocolu. Tekom leta sta vsklila dva nova družbina zavoda, ko sta otroški vrtec v Tržiču na Gorenjskem s 54 otroci in slovenska ljudska šola — zdaj enorazrednica — na Muti z 32 otroci (poučujejo šolske sestre). Društvo pa ustanovi čim preje novo šolo v Marenbergu. Društvo je dalo zabaviščem večino inventarja, razposlalo mnogo učil in nad 2500 zabavnih in učnih knjig. Družbo so podpirala razna bralna in pevska društva ter čitalnice. V družbino korist se prodaja voščilo Iv. Drufovke v Gorici, svalčični ovitki V. Petričića v Ljubljani, kava Jebačina, vžigalice Perdana, svinčniki Petriča, milo V. Petričića, platno Skaberneta in stekleni cilindri. Darila, katera polagajo rodoljubi in rodoljubke na družbin žrtvenik ob veselih, slovesnih in žalostnih prilikah, izkazujeta „Slovenski Narod“ in „Mir“. Tudi nekatere posojilnice so se spomnile družbe. Deželni zbor kranjski in mestni zastop ljubljanski podpirata dosledno našo družbo. Naj bi tudi zastopi manjših mest in zastopi srenj dosegli družbi pod pazduho, kot se to godi na Češkem! Končno se je spominjal tajnik še blagih pokojnikov, ki imajo za družbo dejanskih in drugih zaslug.

Nato je poročal blagajnik gosp. profesor Petelin: Račun družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za l. 1899 kaže to stanje: Dohodki: 1. Prispevki podružnic 6626 gld. 94½ kr. 2. Pokroviteljnina 1564 gld. 25 kr. 3. Podpora slav. deželnega zbora kranjskega 1000 gld. 4. Podpora slav. občinskega sveta ljubljanskega 500 gld. 5. Darila 45 slovenskih hranilnic in posojilnic 1035 gld. 6. Novoletni darovi 171 gld. 42 kr. 7. Darovi Mohorjanov 27 gld. 33 kr. 8. Razni darovi 1070 gld. 74 kr. 9. Iz nabiralnikov 120 gld 7 kr. 10. Zbirke časnikov 2776 gld. 42 kr. 11. Od vžigalic 800 gld. 12. Od kave 300 gld. 13. Od platna, svinčnikov, mila in razglednic 231 gld. 94 kr. 14. Jur. Vrečkova zapuščina 27.655 gld. 15. Iz Mart. Drčarjeve zapuščine 1029 gld. 27 kr. 16. Volila 637 gld. 40 kr. 17. Dohodek akademije v Pragi 600 gld. 18. Obresti od glavnice in terjatev 184 gld. 44 kr. 19. Za prodane knjige 657 gld. 63 kr. Skupaj 46.987 gld. 85½ kr. 20. Najeto posojilo 9000 gld. Skupni prejemki 55.987 gld. 85½ kr. Skupni izdatki 57.207 gld. 21½ kr. Primankljaj 1219 gld. 36 kr. Saldo 31. decembra l. 1898. 3635 gld 37 kr. Saldo 31. decembra l. 1899. 2416 gld. 1 kr. Stroški: 1. Šolstvo v Trstu 5379 gld. 85 kr. 2. Šolsko poslopje v Trstu 1228 gld. 3. Šolska vrtca v Rojanu in na Greti 1896 gld. 22 kr. 4. Šolstvo na Goriškem 1642 gld. 26 kr. 5. Šolski vrtec v Mariboru 721 gld. 6. Šolski vrtec v Ceiju 460 gld. 7. Posestvo na Muti 10.978 gld. 32 kr. 8. Šolstvo v Velikovcu 983 gld. 30 kr. 9. Šolsko poslopje v Velikovcu 6198 gld. 20 kr. 10. Podpore 311 gld. 11. Nagrade 380 gld. 12. Knjige, učila in tiskovine 1020 gld. 35 kr. 13. Stanarina v „Narodnem domu“ 120 gld. 14. Pristojbine od volil 44 gld. 84 kr. 15. Obresti od dolgov 764 gld. 63 kr. 16. Razni stroški 279 gld. 24½ kr. Skupaj 32.407 gld. 21½ kr. 17. Vrnjena posojila 24.800 gld. Skupni izdatki 57.207 gld. 21½ kr. Velikovška šola je stala 36.413 gld. 17 kr. Tržaška šola je stala 19.000 gld. Posestvo na Muti 9000 gld. Vsa vrednost brez inventarja 64.413 gld. 17 kr., dolg 17.900 gld., torej čista vrednost 47.413 gld. 17 kr. Saldo 31. decembra l. 1899. 2416 gld. 1 kr. Terjatve (dolg in posojilo) 1700 gld., skupaj 4116 gld. 1 kr. Vse premoženje 51.529 gld. 18 kr.

Poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem.

Gospod dež. odbornik dr. Tavčar je na to predlagal odboru, naj bi se posvetoval, ali bi ne kazalo v znak hvaležnosti velikemu družbinemu dobrotniku pokojnemu Jur. Vrečkotu vzidati morda prihodnje leto v poslopje na Muti spominsko ploščo. Razen tega je želel govornik, naj odbor da pojasnila, komu na korist sta zemljeknjižno vknjiženi šoli v Velikovcu in na Muti. Tega pojasnila ne želi radi svoje osebe, nego da odbor uniči s svojo izjavo neke govorice po deželi, da sta omenjeni šoli vknjiženi na korist šolskim sestram.

Prvomestnik gosp. Tomo Zupan je izjavil, da se bode odbor glede plošče Jur. Vrečkotu na čast in v zahvalo posvetoval, in če le možno želji gosp. dr. Tavčarja ugodil. Glede vknjižeb pa je prvomestnik izjavil, da so vse v redu, in da je vse premoženje pravilno vknjiženo družbi sami.

Podpredsednik gosp. Luka Svetec je potrdil prvomestnikovo izjavo.

Imenom nadzorništva je poročal g. Oroslav Dolenc Poročilo se je odobrilo.

Nato so se vršile volitve ter so bili voljeni v družbino vodstvo iznova gg. Ivan Murnik, M. Petelin,

dr. Iv. Svetina in A. Zamejic. Volitev nadzorništva in razsodništva se je izvršila z vsklikom.

Gospod dr. Vidrić je izrekel odboru za njegovo vestno in požrtvovalno delovanje zahvalo vseh članov.

Politični pregled.

K položaju. — Že dlje časa se je vedlo, da obišče Körber svojega kolega Szella. Naši liberalni krogi so gojili vedno nado na ta skupni sestanek ministrskih predsednikov. Kakor se čita, se baje ni vedel Körber po navodilih nemških liberalnih listov in zategadelj je „Neue freie Presse“ ob vrnitvi Körberja na Dunaj postala zlovoljna. Ona je hotela nekdaj Körberja tiranizirati, a sedaj se ljuto zadira v ogersko novinstvo in meni, da se Ogri na ravs-kavsu med Čehi in Nemci vesele! A to očitanje in zadiranje ter domnevanje je prišlo od „Neue freie Presse“ in zategadelj ni treba komentara.

Poslanec Šuklje pred svojimi volilci. — Minolo nedeljo je gosp. drž. poslanec, dvorni svetnik Fr. Šuklje, polagal račun svojim volilcem v Novem mestu. Poročilo njegovo je bilo — kakor vsigdar — velezanimivo in aktuelno. Govoril je o sedanjem položaju, o domačem boju itd.

Zasedanje dež. zborov. — Čuje se, da se snidejo dež zbori baje koncem novembra ali začetkom decembra. Deželni zbori bodo imeli priliko sklepati o zakonu, tičočem se dež. doklade na žganje.

Vojna v južni Afriki. — Iz Gravoka javlja Reuterjev biró, da so bili v Vryburgu minolo soboto zelo razburjeni. Poklicali so mestno stražo in prišla so vojaška ojačenja Vse je pripravljeno na napad Burov. Harysmith se je udal generalu Macdonaldu. S tem je železnična zveza v Natal zopet izpostavljena. Pri Elaandsriverju se je pričela dne 5. t. m. huda bitka, ki je trajala še drugi dan. Podrobnosti še niso znane. V Capstadtu mislijo, da se je generaloma Carington in Hamilton posrečilo rešiti posadko v Knotenburgu ter da se je ista umaknila v Zeerust. Iz Laurenzo Marqueza pa se javlja, da se angleške čete bližajo Machersdorfu. En oddelek koraka iz Middelburga, drugi pa od juga. Buri se četam, prihajajočim z juga, le malo ustavljajo.

Vojna na Kitajskem. — Kakor piše „Standard“, našli so ogleduhi od Tsientsina proti jugozapadu veliko kitajsko četo, sestavljeno iz konjenikov in pešcev in drugo četo pri Luttaiu, od Tsientsina proti vzhodu. — Lihung-čang je prosil za dvamesečen dopust. Istega je razburila vest, da se dva člena Tsing-li-Yamena, prijazna tujcem, usmrtili. Niso ju obglavili, ampak presekali so ju na dva kosa. Iz Taku pa se javlja, da je zvedel poveljnik križarice „Elba“ za noto guvernerja v Šanghaju z dne 30 julija, ki pravi, da so poslaniki in ostali tujci v Pekinu živi in zdravi. Dajejo jim živila ter se posvetujejo, kako bi jih čuvali na potu v Tsientsin, kamor se podajo za nekaj časa Iz Honkonga pa je prišla vest: ker so se pojavila znamenja, da nastanejo nemiri v okrajih Lamou in Tungkuu ob meji pokrajine Kauhung, so mandarini svetovali misijonarjem, da se umaknejo ter so isti zapustili svoje postaje. V Kantonu vlada mir.

Obrtnijske raznoterosti.

C. kr. trgovinsko ministrstvo naznanja trgovinski in obrtniški zbornici, da sprejema oskrbništvo pristanišča Tafelbai (Kaplandija) do 31. avgusta t. l. ponudbe za dobavo borovih debel (Pechkiefer) za tamošnji pristan. Ponudbeni vzorec je lahko pogledati pri c. kr. avstrijskem trgovskem muzeju na Dunaju.

Kmetijstvo.

Izbera trt za obnovitev vinogradov.

(Konec.)

Moč vinogradnika v vinorodnih okrajih, kakor so Porenski, Mozelski itd. na Nemškem, obstoji največ v omejitvi. Ta vinogradnik obsadi nizke, srednje in visoke lege z enotnimi ali različnimi zemljinami z eno ali k večjemu z dvema sortama, ki se dasta v potrebnem slučaju dobro med seboj pomešati, kakor na pr. rizlec in zelenčec, in dobi radi tega v vinski kupčiji zanesljivega kupca, kajti ta kupi blago, katero more res dobro izkoristiti. Vinotržec mora ozir jemati na svoje odjemalce, kateri želijo vedno jednako vino brez ozira na letino, on je torej primoran, kupovati vina, s katerimi more ustrezati tem željam. Ako oddaja vinogradnik vedno jednako ukusno vino v raznih kvalitetah in po razni ceni, potem dobi lahko odjemalce in jih ohrani, kar se mu nikoli ne posreči, ako ima več različnih sort vina. Sajenje malega števila sort omogoči priprostejše obdelovanje vinogradov in ložje ravnanje z vinom. Tako so tekom časa nastala v tem oziru trdna načela in tako je bilo mogoče, da sta se vinogradstvo in vinska kupčija v omenjenih krajih povspela do tolike popolnosti, da morejo drugim vinskim krajem biti v izgled.

Posnemajmo te kraje in sadimo tudi le malo, v dotičnem kraju v tem ali v onem oziru najbolj ugajajoče sorte. Sedaj, ko velja, z velikim trudom in precejšnjimi troški obnoviti naše opustošene vinograde, morali bi se varovati starih napak ter opustiti mešani nasad in obilost sort, ker s tem se ne da nič prida doseči.

Katere sorte pa naj torej sadimo? Določnega odgovora na to ni mogoče dati; zavisno je to od kraja ter od ondotnih vremenskih, zemeljskih in gospodarskih razmer. Kar se tiče zadnjih, pride v prvi vrsti v poštev, ali se hočejo porabiti take sorte, ki dajo veliko, akoravno slabšega vina, ali pa take, s katerimi se hoče pridelati posebno dobrega vina. Pri takem presojevanju se naj v prvi vrsti ozir jemlje na sorte, ki se v dotičnem kraju že od nekdaj sadijo in se naj izmed tistih izbero najboljše, zlasti take, ki dajo vinom tistega kraja značaj.

Vender pa naj se ne izključijo novejše vrste, o katerih se po izkušnjah ve, da tudi pri nas dobro uspevajo, marveč deluje naj se na to, da se sadijo ondot, kjer domače sorte ne rode povoljno, pa tudi poleg njih v čistih, obsežnih nasadih. V tem smislu omenjamo že precej razmnoženi laški rizlec, drobni rizlec, zelenčec in beli burgundec. Za črna vina je vredno omeniti: črni burgundec, portugalko, modro frankinjo in modro lovrenčevko.

Od vseh teh starih in novih sort naj bi se po trtnicah vzgajale kolikor se da velike množine, tako da bo vinogradnikom mogoče, si jih ložje preskrbeti, kakor doslej, ako jih potrebujejo za nove nasade. Trtnice morejo na ta način, kakor tudi s tem, da priporočajo vino-

gradnikom malo sort ali dobre sorte, pospeševati prenovitev trsnih nasadov, škodljiv pa more njih vpliv biti, ako jim nedostaje dobrega materijala, potem pa priporočajo sorte ali mešanice tistih, katere dotičnim krajem nikakor niso prikladne.

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

Vrata so se zaprla. Starka, komaj premikaje nogi, jela je stopati po stopnicah, med tem ko je mlada ženska uže imela za seboj prvo nadstopje. Urno in lahno je hitela v četrto nadstropje, čez nesnažen temen in vlažen mostovž, ali takoj so se jedne iz durij odprle in razsvetile mostovž. Izginila je za durmi. V mali, snažno toda revno ubrani sobici, z navadnimi lesenimi mizami in s stoli, z dvema omarama in jednim nevelikim zrcalom, sedele so tri očividno njo čakajoče osebe: dva moška in starka. Prišlica pokimala je malomarno z glavo in rekla:

„Doktor, sledite mi!“ ne da bi obstala, šla v drugo sobo.

Jeden možkih je šel za njo in skrbno zaprl za seboj duri. Ta soba je bila še manjša od prve sicer pa nekoliko lepši ubrana. Tu je bil majhen divan in naslanjači, pozlačeni in z volnenim suknom prevlečeni, miza pokrita z bledorudečim namiznim prtom, a v kotu na polici bile so vidne nekake malenkosti — porcelan in bron. Velika, da velikanska stara hrastova omara zavzemala je skoraj polovico sobe. Na njej visela je pošteno velika, kakih pet funtov težka ključavnica. Tujka se je bila usedla in pokazala vsesti se gospodu, ki ga je nazvala doktora.

„I nu. Potrpite, da se oddahnem od teh prokletih stopnic in potem začnite pripovedovati“.

XX.

Mlada ženska je urno, ali rahlo vrgla svoj robec na stol in odložila klobuk s pajčolanom. To je bila izvanredno krasna ženska na videz stara šele osemnajst let, dasi jih je štela uže pet in dvajset. Jako bledi obraz s pravilnimi črtami, svetlokostanjevi, vijoči pramenasti lasje nad visokim zalim čelom; mal nalahno privzdignjen nos, v katerem je bilo nekaj nasmešljivega in drzkega; tanke ustnice, kakor da bi bile večno stisnjene, in velike modre oči, nad katerimi so veliki dve ogelni črti, rezko izstopali popolnoma črne obrvi. Te oči in črne obrvi na bledem licu, napravile so nekak poseben, čuden vtis. Pri prvem pogledu na to krasotico moralo je izmed sto ljudij devetdeset misliti: „Kaka krasotica! Gotovo pa tudi zlobna ženska“.

„I nu . . . Blagovolite torej praviti“, ljubeznjivi gospod Djuge! sprožila je ona z delovim glasom.

„Novega je malo . . . madame Remi“, odgovoril je ta, ali nadejam se . . . Da se nam kmalu nekaj posreči . . . Ako vam Gospod pomore — tako čez mesec . . .

„Kaj še! Nam ne pomaga!“ nasmehnila se je krasotica. „Nam se je treba na hudiča zanašati“.

Gospa Remi jela je izpraševati doktora o raznih rodovinah, kakor da bi jo zanimali razni možje, mlade ženske dekleta in starke. Nekaj dobro znanih, celo znamenitih imen pridvornega kroga bilo je tu izgovorjenih. Pri tem sta se pomenkujoča večkrat spomnila grozne besede: „Bastilija“. Med drugimi visokimi imeni sta govornika omenila imena redarskih oseb: slednjič je mlada gospa izpregovorila:

„Da, čisto sem bila pozabila! Kaj pa vojvodica? Kako se že ima? No, ona Španka?

„Markiza Kampo d' Olivas?“ omenil je doktor.

„Da uprav ista . . . samo da vi pravilno ne izgovarjate. Njo pri dvoru zovejo Oliva“.

„To je naša francozka navada ne izgovarjati na koncu besede črke s. V južni Franciji in v Španiji izgovarja se ta črka. Zatorej jaz govorim: markiza d' Olivas, a ne Olivà“.

„To menda pomeni polje olk?“

„Čisto gotovo. Je staro ime“.

„Kako neumno ime!“

„Ne rečem: francozka imena so dosti neumnejša od tega“.

„Ej, z Bogom slovnica! Kaj je z vašo markizo, doktor?“

„Nič. V tednu jo dvakrat ali trikrat obiščem. Sedaj sva se že malodane spoprijateljila . . . A nje netjakinja — je dražestno bitje!“

„Vem. Ali kako je Vam kaj naklonjena?“

„Ima me še rajši kakor nje teta“.

„No, li jo ta ruski knez, severni, revni bojar vsaki dan poseti? Kedaj se ga bomo že iznebili?“

Doktor je molčal in bil nekako v zadregi.

„Zlahka se ga ni mogoče iznebiti. S silo umoriti ga, pa je nevarno. Naju lahko, to se pravi, mene potem čaka prognanstvo, ječa, čaka rabeljnov meč“.

„O gospod zdravnik! Ako bodete govorili take neumnosti — potem raje molčite. Če se bodete bali rabeljna, prognanstva, ječe — potem mi nič ne dosežemo.

Storite raje tako, kakor jaz . . . ki sem že davno sklenila, rano ali pozno, pasti v ječo ali priti v rabeljnove roke; ali kedaj se še to zgodi — ni znano. A dotlej pa naj zdravstvuje neustrašenost, svoboda dejstev in njih plodi, to je zlato in le zlato! In čim več, ko bomo imeli v rokah te prezirane kovine — tem manj se nam je bati zapora. Verujte!“

To govoreč, oživila je gospa Remi. Lahna rudečica jej je pokrila bledi obraz, svetle oči pa so žarele i zalo, i zlobno.

„Torej, idite in vedite se lepše. V treh dneh bodem zopet tu in se nadejam, da mi gospod doktor prinese kako prijetno novost. Ako bodeva potrebovala zanesljive

pomoči, — tako je ona pri rokah. Saj menda poznate njegovo hrabrost?

„Kdo ne pozna njega svetlosti, gospoda Kanardje, ali kakor ga navadno v Parizu imenujejo — Kanar. Z njegovim imenom se ne stražijo pomoči le muhasti otroki, ampak tudi pošteni ljudje, odrasli in priletni, trepečejo pred tem imenom.

In doktor se je nasmejal ne toliko veselo, kolikor razdraženo in suhotno.

Mlada ženska je razumela ta smeh. Vstala je in hipoma izgovorila s čudnim glasom, niti prevzetno, niti ukazujoče in grozno:

„Veste kaj, gospod doktor, meni se včasi dozdeva, da se niste lotili pravega dela, niste prišli v svojo sredo. Meni se včasi dozdeva, da niste naš tovariš — ali kar je hujši od tega, slab tovariš. Vam včasi ni včeš to, kar nas najbolj vesele. Jaz sem uverjena, da si ne upate za nobeno ceno zabosti nož komur si bodi v prsi, manj pa še od zadaj, v hrbet“.

„A vi grofinja se upate?“

„Jaz sem vam že večkrat rekla — ne imenujte me tu tako. Odgovarjaje na vaše vprašanje, rečem iskreno: ne vem. Dozdeva se mi, da ako bi bilo potreba — bi to storila. Bala bi se le, da bi bila preslaba telesno koga umoriti . . . Sicer se pa ne gre za to . . . Če naših mislij pa nas zapustite“.

Doktor je molčal nekaj trenutkov in naposled rekel:

„Ne morem“.

„Zakaj?“

„Čudno vprašanje. Sami bolje veste kakor jaz. Kajti bali se me bodete kakor ovaduha, nad katerim bi že v treh dneh po vašem ukazu poskusil Kanar svojo spretnost. A jaz pa še ne želim umreti . . . Sicer pa pustiva ta razgovor. Jaz sem se z vami, v vašem društvu zaklel molčati in obljubil sodelovati po svojih močeh in razumu in darovati samega sebe, ter pripravljen biti vsaki dan se dati zapreti. Česar še več hočete? Ako ne čutim veselja k tej vaši delavnosti, če me greva — kaj vam to mari, grofinja . . . Oproste gospa“.

Doktor je odšel in prekoračil prvo sobo ne ozrivši se v nikogar in ne poslovivši se z nikomur. Gospa Remi stopila je na prag in pozvala starko, zatvorivši zopet vrata.

„Nu, kako je Roza?“ izpregovorila je ta, ter se zopet usedla.

Starka osivelih las in zgrbančenega obraza, toda v resnici šele petdesetletna ženska, začela je svojo pripoved o svojih pozvedovanjih, in znova se je čula ista pesem. V pripovedovanje bile so upletena dovolj znana imena viših pridvornih krogov, magistrata in tudi imena iz drugih parižkih krogov. Roza, ki pa ni delala časti svojemu imenu, končala je brzo svoj doklad in prosila ukazov.

Mlada ženska privlekla je iz žepa veliki ključ, podala se k ogromni omari, jo urno odprla in velela starki držati ključavnico, kar je vselej storila in menila sto, če uže ne tisočkrat.

„To pa to! S tem bi bilo možno človeka ubiti“.

„Človeka ubiti je z vsem možno, mila Roza, in ravno ta težka ključavnica je izmed orodij za te najmanj pripravna. Glejte to le bo boljše“.

In krasotica, jedva se nasmehnivši, podala je starki steklenico z neko žolto tekočino.

„Samo to si zapomnite, s prvega le jedno žlico potem za vselej dve“.

„In v treh dneh bo gotov?“

„V treh dneh ne bo gotov, a čez teden dnij — gotovo . . .“ nasmejala se je krasotica. (Dalje sledi).

Novice.

— **Osebna vest.** Absolvirani pravnik gosp. Fran Vončina je imenovan konceptnim praktikantom pri deželni vladi.

— **Gluhonemnica v Vodmatu** Poslopje, ki nosi na pročelji slovenski in nemški napis: „1900. Ustanovni zavod gluhonemnica“, — se sedaj še znotraj snaži in opravlja, jeseni t. j. 1. oktobra pa bo slovesno otvorjen, in na to izročen svojemu namenu.

— **Vojaštvo v Ljubljani** je zdaj večinoma na vajah ali sredi tega meseca bo vsaj nekaj dni kar mrgolelo vojakov. Dne 14 t. m pride namreč iz Celovca cela 12. brigada, obstoječa iz pešpolka št. 17, lovskih bataljonov št. 8, št. 9 in št. 20, divizijskega artilerijskega polka št 8 in štirih eskadron huzarskega polka. Dne 15. t. m. pride v Ljubljano domobranski polk št. 5 iz Trsta. To vojaštvo ostane menda dva dni v Ljubljani in odrine potem na vaje proti Turjaku.

— **Politični shodi.** V nedeljo je bilo na Kranjskem več političnih shodov V Novem mestu je govoril poslanec Šuklje, v Kostanjevici sta govorila dr. Šušteršič in dr. Lampe, v Škocijanu Vencajz in dr. Žitnik, v Dobrepoljah dr. Krek in dr. Gruden. Kakor se vidi, agitira katoliška stranka prav pridno po celi deželi.

— **Iz Kokrske doline** se nam piše: Pred par leti je zgradila „Kranjska sekcija nemškega in avstrijskega planinskega društva“ Zoisovo planinsko kočo. Pričakovali smo, da bode ta stavba pomnožila promet tujcev po naši dolini, ker je tudi c. kr. poštno ravnateljstvo v Trstu uvedlo poštni voz iz Kranja do Pavšnarja. A „Section Krain“ je s svojim delovanjem mnogo pripomogla, da se promet ne more razvijati. Strašijo tujce po časopisih z neresničeimi podatki o sovraštvu domačinov zoper Nemce in tudi v publikacijah „kranjske sekcije“ veje isti nesrečni duh. Kdor pozna dobrosrčnost in uljudnost našega prebivalstva, mora s studom taka natolcevanja odvračati. Zameriti po tem takem ne moreš Nemcu iz Nemčije ki se ogiblje naših krajev, pred katerimi jih svarijo naši kranjski Nemci in renegatje. „Section Krain“ ovira s tem promet v onih krajih, katere si je sama kot torišče planinskega delovanja izbrala. Omenjeni poštni voz je vsled tega navadno prazen, in poštno ravnateljstvo namerava vožnjo s tem vozom opustiti. Svetovali bi pa, da bi poštni voz vozil do Gorenjega Jezerskega, ki je sedaj važna planinska postaja. Na ta način bi se poštni voz gotovo izplačal. „Section Krain“ je napravila nov pot od Pavšnarja do Zoisove koče. Ta pot je nepotreben, nevaren za večino obiskovalcev in brez udobnosti, sploh pa mnogo slabejši od starega pota. Hvaležni moramo biti domačinom, ki svare potnike pred novim potom in jih opozarjajo na varen in krajši stari pot. Želeli bi glede

na varnost potnikov, da bi si dotična pristojna oblast ogledala ta novi „sekcijski pot“. Prepričala se bode o nevarnostih za manj vežbanega turista, ki si izbere nov pot vsled velike reklame „Section Krain“, da je novi pot najudobnejša in najkrajša zveza Kokrske doline s Zoisovo kočo. Kdor pa proti večeru prihaja po novem potu, bode vsled snežišč primoran vrniti se Poznavajoč ta kraj smatramo kot dolžnost oblasti, da odstrani markacijo in napisne table tega novega „sekcijskega pota“, predno se zgodi kaka nesreča.

— **Iz Postojne** se poroča: V korist gasilnemu društvu v Postojni priredi se dne 12. avgusta v logu na Grobškem pri Postojni velika ljud ska veselica, katera obsega raznovrstne zabave, kakor godbo, ples, petje, streljanje na tarčo itd. Pri veliki javni tomboli je glavni dobitek $5^1/_4$ let star bik čistokrvne pincgavske pasme, vreden 400 kron in mnogo drugih dobitkov za poljedelsko in hišno porabo. Koncem veselice se bo prižgal velik umetni ogenj pod osebnim vodstvom pirotehnika gosp. Ferda Makuca iz Gorice. V slučaju slabega vremena preloži se veselica na dan 19. avgusta t l.

— **Nov vodovod.** Z Blok se piše: Dne 28 julija se je v vasi Metulje v bloški občini vršil ogled novega vodovoda. Mnogo let smo prosili za to prekoristno napravo, ker smo morali skoraj skozi celo leto večinoma vso potrebno vodo dovažati iz pol ure oddaljene Nove vasi. Trpelo je ljudstvo, mučila se je živina. A danes, ko imamo vodovod, smo pozabili vse one težave. Da pa je naša 19 številk broječa vas Metulje dobila prepotrebni vodovod, zahvaliti moramo vse faktorje, ki so pripomogli s trudom in prispevki. Zahvalimo se našemu gosp. deželnemu poslancu Fr. Modicu, ki se je mnogo trudil, da je pospešil to napravo. Zahvalimo se županstvu na Blokah, sl. dež. odboru in vis dež zboru. Izjaviti pa moremo. da sta tudi gosp. Lončarič in gosp Ahčin dobro izvršila vodovodna dela, ki so izvrstno urejena tudi za slučaj ognja.

— **Podražen premog.** Ljubljanski trgovci s premogom so zvišali ceno premoga za 2 vin. pri 50 *kg*

— **Deželni poslanec Lenarčič,** ki je s svojo rodbino bil na potu preko Nemčije in Belgije v London, odkoder je hotel obiskati pariško razstavo, je v Bruslju nevarno obolel in sicer za legarjem. Zdaj leži v nekem ondotnem privatnem sanatoriju, kjer mu streže njegova gospa soproga, v tem ko so otroci nastanjeni v nekem hotelu. Iskreno želimo, da bi se ljubeznjivemu in značajnemu rodoljubu kmalu povrnilo zdravje!

— **Pohvalno priznanje.** Z dekretom z dne 28. julija t. l. je okrajno glavarstvo ljubljansko v imenu deželne vlade izreklo posestniku in mesarju gosp. Ivanu Počivavniku v Ljubljani pohvalno priznanje za pogumno in energično postopanje pri reševanju Marije Urbanc iz ognia.

— **Slomšekova slavnost na Ponikvi,** ki se je vršila dne 5 t. m. je bila prav sijajna narodna manifestacija. Udeležnikov je bilo nad 8000.

— **Celjski mestni magistrat je provzročil komedijo.** Piše se nam: Prišedši iz Ponikve nas je pričakalo na peronu celjskega kolodvora vse polno orožnikov, politični komisarji so švigali sem in tja, pred vhodom pa so nas sprejeli mestni policaji. Vsi ti varstveni organi so odredili, da se „množica“ pred kolodvorom pomiri in razide. Res so nas ločili, in kaj pomenja tako razcepljenje naših sil v Celju po noči, to vemo že iz skušenj izza prejšnih let. Pred kolodvorom je bilo zbrano tisto znano celjsko barabsto, katero stoji vedno kakor na povelje pravočasno v pravilni pozituri, kakor množici, navezani na vrvico. V stranskih ulicah pa so stale s puško ob nogi kompanije vojakov. No zgodilo se ni ničesar; razven par žvižgov in nekoliko heil-klicov, katerim pozdravom smo odgovarjali s krepkimi „na zdar“, bilo je vse mirno. Čemu je celjska policija pustila, da se je zbirala znana sodrga katera je najbolj poznata ravno celjski policiji, zakaj je ni poslala domov, vsakega remitentneža pa zaprla, to nam je že davno rešena uganjka. Komedija, ki je bila uprizorjena, je kaj prozoren manever. Namen ji je bil kazati na zgorej, kako silno so „razburjeni“ duhovi v Celju, tako da je Sokolska slavnost dne 15. t. m. absolutno nemogoča. Na kak način se dela razburjenost v Celju, to so nam znani umetniki zopet pokazali!

— **Vodovod v Mariboru.** Kakor se nam poroča z Dunaja, se je zgradba vodovoda, katerega dobi Maribor, oddala dunajski tvrdki Rumpel & Waldeck.

— **Popisovalni in zglaševalni uradi** v Gradcu, Trstu in Zagrebu se bodo, kakor čitamo v dotičnih listih povodom ljudskega štetja, in uveljavljenja novega domovinskega zakona, vsled pomnoženega posla preustrojili in z uradnim osobjem pomnožili.

— **Razširjena šola.** Trirazredno ljudsko šolo pri sv. Lovrencu na Dravskem polju je deželni šolski svet štajerski razširil v štirirazrednico

— **Streljanje proti toči na Štajerskem.** Tekom poletja pridejo, tako poroča gosp. dr. Josip Vošnjak, na Spodnje Štajersko tile strokovnjaki vinogradništva in meteorologije: ravnatelj centralnega meteorološkega zavoda dr. Perneter z Dunaja, gornjeavstrijski deželni tajnik K. Tanzer, bavarski vladni svetnik H Bermann iz Monakovega in celo iz Tiflisa v Kavkazu pride ravnatelj carskih vinogradov, Jurij Gogol Janovski. Neka londonska tvrdka, ki ima v Indiji nasade za čaj, katere veskrat pobije toča, pa pošlje tudi svojega zastopnika. Vsi ti gospodje se bodo poučevali o uspehih streljanja proti toči.

— **Preložitev ceste.** Strmi „Halerjev klanec“ med Železno Kapljo in Belo prelagajo. Napravijo večje ovinke tako, da se strmina izgubi, in bo veliko ložje voziti. Kakor znano, je v Beli mnogo obiskovano kopališče s kislo vodo. Prihodnje leto prično z delom na Jezerskem vrhu.

— **Žalovanje na Primorskem in na Laškem.** Laško demonstrativno žalovanje po kralju Umbertu na Primorskem je postalo že naravnost škandalozno. Lahi agitirajo na vso moč, da bi se razobesilo kar mogoče mnogo črnih zastav in drugih žalnih znakov Celo s terorizmom silijo ljudi k temu, a vlada vse to trpi. Namen vsemu temu počenjanju je, pokazati, da je Primorska zrela za združenje z Italijo. Nasprotno pa se poroča, da so vesti o silnem žalovanju na Italijanskem tudi silno — izmišljene. V Benetkah in v Milanu je ljudstvo povse indiferentno. Črnih zastav ni skoro prav nič razobešenih Celo v Monzi ni na velikem trgu nobene zastave, zato pa se v Milanu prirejajo javni koncerti in gledališke predstave. Ta razloček mej Italijo in Primorsko pade v oči. Kaj si morajo drugod po svetu misliti o naši državi, ki mirno prenaša taka izzivanja in take demonstracije, kakršne se prirejajo na Primorskem, s tem si mi ne bomo belili glave.

— **Laški naskok na občinsko avtonomijo.** Laška stranka v Istri je po vsi pravici v strahu za svojo nadvlado. Osvobojenje Hrvatov in Slovencev iz laškega jarma se vrši siaer počasi, a konstantno V zadnjih desetih letih je že marsikaka občina prišla v slovanske roke in celo v tacih občinah kjer Lahi že stoletja vladajo, začeli so se ljuti boji za gospodarstvo. To je dalo povod, da so Lahi začeli razmišljati, kako bi si zagotovili vpliv tudi na take občine, ki že niso več v hrvatskih rokah in zlasti kako bi si zamogli preprečiti hrvatsko uradovanje. In našli so tako sredstvo. Deželni zbor istrski je v jedni zadnjih sej sprejel zakonski načrt, ki ima na videz jako humanitaren, hvalevreden namen. V resnici pa je njegov smoter, utesniti občinsko avtonomijo in razširiti vpliv deželnega odbora. Rečeni zakon zagotavlja občinskim tajnikom razmerno dobro gmotno stanje, stalnost služb in tudi pokojnino, kar je vse hvalevredno, zajedno pa določa, da je imenovanje stalnih občinskih tajnikov odvisno od deželnega odbora. Seveda je ob sebi umljivo, da bo deželni odbor potrjal samo take tajnike, ki se bodo z dušo in telesom zavezali laški stranki. Zaveden Slovan gotovo ne zadobi nikdar tega potrdila, ne bo torej

nikdar postal definitiven in nikdar deležen dobrot rečenega zakona. Ako se pomisli, da je pri istrskih občinah tajnik največkrat duša občinskega odbora, potem si je lahko predstavljati, kake posledice bi imel sklenjeni zakon. Ker pa je ta zakon v direktnem nasprotju z načeli o občinski avtonomiji, je pričakovati, da se ne odobri.

— **Umrl** je v Ljubljani meščan, pasar in posestnik gosp. Valentin Sadnikar, oče znane rodoljubne družine. Dosegel je dobo 75 let in je praznoval predlanskim svojo zlato poroko. Naj v miru počiva!

— **Neurje** Pretečeni teden je treščilo v senik na Danjarski plani, občina Sorica V Seniku je bilo sedem oseb, katere je omamila strela. V ponedeljek opoludne se je pridrvila huda nevihta nad Sorico. Med dežjem je padala jako debela toča, ki je napravila jako veliko škode. Toča je bila tako debela, da se je še drugi dan dobila na planini, debela kot lešniki.

— **Orožje tatinskih lovcev.** Te dni se je vršila pri sodniji dražbena prodaja vsakovrstnih pušk, samokresov in revolverjev, ki so bili odvzeti raznim obsojencem. Skoro vse to orožje se je dobilo pri tatinskih lovcih Da bi to orožje ne prišlo zopet v roke take vrste ljudi, je kranjsko društvo za varstvo lova kupilo vso to zalogo. Dobilo je nad 100 pušk in kanih 40 samokresov in revolverjev. Nekatere teh pušk so take, da je tatinski lovec bil vselej v smrtni nevarnosti, kadar je streljal

— **Sleparstvo.** V soboto popoldne je prišel neznan človek v prodajalnico k Stakulu z listkom, na katerem je bila ponarejena štempilja kranjske stavbinske družbe. Predloživši listek s podpisom polirja, na katerem je zahteval 25 *kg* sira in 7 *kg* suhega špeha, češ, da bode družba plačala. Stakulu sta se zdela listek in podpis sumljiv in napačen. Vprašal je telefonično družbo, katera je takoj pojasnila, da se je s falsifikatom hotelo vprizoriti sleparstvo. Mej tem jo je pa neznani človek popihal.

— **Ukradeni hranilnični knjižici kranjske hranilnice.** Posestnici Margareti Dimnik v Tupaličah je bila ukradena hranilnična knjižica z vlogo 460 K, Mariji Pengov, tudi iz Tupalič, pa knjižica z vlogo 1060 K

— **Vlak povozil** je te dni mej postajama Logatec Planina nekega železniškega čuvaja.

— **Utonila** je v Krki sedemletna šolarica Josipina Krimšič iz Žužemberka.

— **Strela** je dne 30. m. m. udarila v vinski hram Ivana Kerina iz Leskovca in ga je užgala. Škode je 400 K.

— **Požar.** Dne 22. m. so otroci zakurili v neki stelji v Goričah na Koroškem. Ogenj se je hipoma razširil in je pogorelo 9 številk s 26 poslopji. Prizadeti posestniki so bili ubožni in so že itak komaj izhajali. Za nesrečnike se nabirajo milodari.

— **Muha ga je usmrtila.** V Podkloštru na Koroškem je umrl te dni ondotni notar gosp. Makso Kreunzer. Nekaj dni poprej ga je bila pičila muha. Kreunzer se ni za to zmenil, dokler ni rana otekla. Tedaj je poklical zdravnika, a ta mu ni mogel več pomagati. Kreunzer je umrl.

— **Anarhisti v Trstu.** Zopet so v Trstu aretovali dva ptiča, ki sta na sumu, da sta anarhista. Jeden se zove Aleksander Clementi in je iz Loreta na Laškem doma, po poklicu pa natakar. Drugi, ki je javno odobraval umor kralja Umberta je dejal, da se zove Alfred Melega, in da je iz Bolonje, toda policija je dognala, da se mož ne piše tako. Aretovanec, ki si je dal zadnje dni obriti brke, da bi se ga ne spoznalo, neče dati nikakega odgovora na vprašanje, kdo da je, in odkod da je.

— **Kaznovana preširnost.** Ritmojster grof Erlanger v Stockerau-u je pustil jezditi vojakom po njivah ter je nekega kmeta, ki je protestiral, vsekal po glavi. „Deutsche Zeitung“ je ritmojstru povedala kar mu gre, in ritmojster je zato pozval urednika Ptaka na dvoboj. Ptak ga je vsekal takoj pri prvem naskoku po glavi in roki, da je omedlel.

— **Krvav boj med madjarskimi in hrvatskimi delavci.** „Mag. szó“ poroča, da so se v vasi Simovec stepli madjarski in hrvatski delavci. Pri regulaciji Drave so delali tudi Hrvatje, ali podjetnik je vse odpustil in vzel samo Madjare na delo. Ko so prišli madjarski delavci v Simovec po živež, so jih napadli Hrvatje. Toda Madjarov je prišlo baje že 400. Unel se je s koli, lopatami in sekirami krvav boj, v katerem je bilo bolj ali manj ranjenih več delavcev, a 12 Hrvatov in troje Madjarov ubitih. Boj je dobil tolike dimenzije, da je prišel mirit cel oddelek huzarjev. Razburjenje proti Madjarom je strašno.

— **Senat češkega vseučilišča v Pragi** se je obrnil na ministrstvo za uk s prošnjo, da bi se ustanovila na češki univerzi stolica poljskega jezika; lektorat bode poverjen znanemu slavistu A. Černemu, uredniku „Slovanskeho Přehledu“.

— **Zobozdravniki v Pragi.** V Pragi je sedaj toliko zobozdravnikov, da je skoraj v vsaki ulici jeden Po poročilu nekega zdravnika jih je v Pragi 72, dočim sta pred 20 leti bila samo dva. Zdi se, da hočejo občinstvo pripraviti ob zobe.

— **Čuden zaljubljen par.** 46letna soproga zborovodje budimpeštanske opere, je imela ljubezensko razmerje z 18letnim knjigovodjo. Minolo nedeljo se je peljala z ljubincem v Hatvan ter vzela v ondotnem hotelu sobo. Prej pa je zastavila svoje dragotine in kupila revolver. V hotelu je z ljubincem večerja, nato je pregovorila fanta, da umori najprej njo, potem pa še sebe. Fant je streljal nanjo štirikrat, a revolver se ni sprožil. Nato mu je vzela revolver iz rok in si pognala dve kroglji v prsa, da je obležala. Fant pa se ni ustrelil. Zaprli so ga, a zopet izpustili.

— **Moža zastrupila.** 28. m m. se je vršila v Sarajevu sodna obravnava proti 27letni Mohamedanki, Mejri Čakalj, materi 4 otrok in proti 27letnemu Mohamedancu, Meniji Džombi radi umora. Mejra in Memija sta imela grešno razmerje, in sta se hotela Čakalja znebiti Zato je dal Memija svoji ljubici sir, katerega je zastrupila z arzenikom Mož je umrl. Slučajno pa je pokusil tisti sir tudi umorjenčev brat in postalo mu je slabo. Ker je sumil, da je bil brat zastrupljen, je napravil ovadbo, in se je dognala vsa resnica

— **Kraljica Margherita ob mrtvem kralju Umbertu.** Listi poročajo, da je pribitela kraljica h kralju Umbertu nemudoma, ko so ga pripeljali v vilo. Videč okoli kralja več tujih gospodov, jih je vprašala: „Ali ste vi gospodje zdravniki?“ — „Da Veličanstvo“, so odgovorili. — „No, pomagajte za božjo voljo!“ je rekla kraljica, toda zdravniki so odvrnili da vsa zdravniška umetnost ne more pomagati več. Na to je začela kraljica krčevito jokati. Klicala je: „Umorili so ga, mojega dobrega, srčno dobrega moža! Kaj si jim storil, da so te umorili? Reci mi, ljubi moj, reci! Zini vsaj besedico, ti ubogi moj Umberto!“ Vsi, ki so bili poleg, so jokali. Baje je imela kraljica slabe slutnje in je kralju prigovarjala, naj ne gre k telovadbi. Kralj pa se je njenim prošnjam le smejal. Kraljica je čula vso noč ob mrtvem kralju, molila in jokala. Tudi vso drugo noč je prejokala na zofi. Kralj je ležal v črni obleki na svoji postelji. Ker so zdravniki pričakovali novega kralja, da vidi še poslednjič svojega očeta, umorjenega Umberta niso mazilili, nego so skušali z injekcijami ohraniti truplo razkrajanja. Pod posteljo je stal vedno led, in zrak pa je čistilo četvero ventilatorjev.

— **Podzemsko električno železnico** grade v Londonu. Predori leže večinoma pod najbolj živahnimi ulicami, 65 čevljev globoko, po nekod celo 96 čevljev. Vsak vlak ima stroj in sedem voz za 336 oseb. Vsa vožnja bode trajala 22 minut in bode mnogo cenejša kakor vožnja na omnibusih. Gradnja te železnice z vso opremo bode stala 4 milijone funtov šterlingov.

Loterijske srečke

V Brnu dne 8 avgusta t. l.: 34, 66, 69, 1, 37.
Na Dunaji dne 4. avgusta t. l.: 22, 21, 76, 60, 30.
V Gradci dne 4. avgusta t. l.: 37, 61, 80, 89, 90.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 10. avgusta 1900. Pšenica K 8 — h, rž K 7.— h, ječmen K 6.— h, oves K 6.— h, ajda K 9 — h, proso K 7.— h, turšica K 7.— h, leča K 9 — h, fižol K 9 — h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Št. 9218

Naznanilo.

Zaradi glavnega snaženja uradnih prostorov ostane deželna blagajna kranjska, Turjaški trg štev. 3, **od 16. do vštetega 18. avgusta t. l.** strankinemu prometu zaprta.

Deželni odbor vojvodine Kranjske.

V Ljubljani, dné 2. avgusta 1900.

23

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem zistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po **5 litrov** likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po **80 kr.; Slivovec, Rum, Češnjevec, Alaš, Alpski liker** po **85 kr.** in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po **95 kr.** Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnem povzetju **10 kr. več.** Vsaki pošiljatvi pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga mnogo ceneje. (5—25)

Anton Rukavina
Trst, Via Belvedere št. 23.

Za bolne v želodcu!

Vsem tistim, kateri so se skozi prehlajenje ali preobilno jed, ali s težko prebavljivo, prevročo ali mrzlo jed ali neredno življenje, želodečno bolezen nakopali kakor: **želodečni katar, želodečni krč, želodečni bol, težko prebavanje ali želodečno zazližanje,** se jim tu dobro domače sredstvo priporoča, kateri izvrstni zdravilni učinek je vže mnogo let izkušenj. To je znano

prebavno in kričistilno sredstvo,

Hubert Ullrich-ovo zeliščno vino.

To zeliščno vino je iz izborno zdravilnih zelišč z dobrim vinom pripravljeno ter vtrdi in poživi celi človeški prebavni organizem, brez da bi to kakšno čistilno sredstvo bilo. Zeliščno vino odstrani vsa motenja v krvi in čisti vse slabe snovi v krvi, ki bolezni provzročujejo, in deluje na prenovitev zdrave krvi.

Pri pravočasni rabljivosti tega zeliščnega vina, se vsaki želodečni bol kar v kali zatre. Zatorej bi se pred vsem drugim močnim in razjedljivim sredstvom. Ni le zdravju škodujejo, rabilo. Vsa znamenja kroničnega (zastarenega) želodečnega bola so: **glavobol, riganje, zgaga, napenjanje, slabosti z bljuvanjem,** katera vže po kratkem povživanju tega vina prenehajo.

Zabasanje in temu slabi nasledki, kot **tesnoba, kolika, srčno bitje, pomanjkanje spanja, naliv krvi v jetra, vranica** in **v črevа**, se skozi to zeliščno vino hitro in na lahek način odpravi, ker vse slabi snovi iz želodča in črev odstrani.

Suhi bledi obraz, pomanjkanje krvi, slabost, so znamenja slabega prebavanja, slabe krvi in bolnih jeter. Pri popolnem **slabem teku, razdražljive oslabelosti** in **slabem čutu,** kakor **vednem glavobolu** in **pomanjkanju spanja**, odmrjejo taki bolniki počasi pa gotovo. Zeliščno vino pa dá oslabelemu životu **novo moč.**

Zeliščno vino povzdigne tek, povspeši prebavljenje in reditev, ter preosnovi in pospeši in zboljšuje napravo krvi, poživi vzdražene živce in preskrbi bolniku nove moči in novo življenje Mnogobrojna priznanja in pohvalna pisma potrjujejo vse to.

Zeliščno vino se dobiva v steklenicah po **1 gld. 50 kr.** in **2 gld.** v lekarnah v Ljubljani, Litiji, Kamniku, Škofji Loki, Kranju, Radovljici, Idriji, Tolminu, Trebnjem, Novem mestu, Ribnici, Kočevju, Metliki, Črnomlju, Postojini, Ajdovščini, Vipavi, Celju, Sežani, Trstu itd., kakor v vseh lekarnah v Avstro-Ogerskem. Tudi razpošiljajo 3 ali več steklenic po izvirnih cenah na vse kraje Avstro-Ogerske

Proti ponarejanju se svari!

Zahteva naj se izrecno

Hubert Ullrich-ovo zeliščno vino.

Moje zeliščno vino ni nobeno tajno sredstvo, taisto obstoji iz: Malaga vino 450,0, vinsko žganje 100,0, glicerin 100,0, rudeče vino 240,0, jerebinkovi sok 150,0, češnov sok 320,0, mana 30,0, sladki janež, janež, helenska korenina, amerikanska krepostna korenina. svedrec, kalmus 10,0. Vse to je skupno.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — **Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.**